

საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდი
GEORGIAN FOUNDATION FOR STRATEGIC AND INTERNATIONAL STUDIES

საქართველო-ირანის ორმხრივი ურთიერთობების
გააქტიურების პერსპექტივა

მამუკა ქურასბედიანი

**POSSIBILITIES FOR REACTIVATING BILATERAL RELATIONS
BETWEEN GEORGIA AND IRAN**

MAMUKA KURASBEDIANI

საქართველოს საჯარო მოხელეთა პროფესიული
შესაძლებლობების ზრდა გადაწყვეტილების მიღებასა
და მოლაპარაკებების წარმართვის ტექნიკაში

**CAPACITY-BUILDING OF THE GEORGIAN LEADERSHIP
COMMUNITY FOR IMPROVED DECISION-MAKING AND
NEGOTIATION SKILLS**

POLICY PAPER SERIES

2010

საქართველოს საჯარო მოხელეთა პროფესიული შესაძლებლობების ზრდა
გაღანწყვეტილების მიღებასა და მოლაპარაკებების წარმართვის ტექნიკაში

CAPACITY-BUILDING OF THE GEORGIAN LEADERSHIP COMMUNITY FOR IMPROVED
DECISION-MAKING AND NEGOTIATION SKILLS

საქართველო-ირანის ორმხრივი ურთიერთობების გააქტიურების პერსპექტივა

მამუკა ქურასბედიანი

Possibilities for reactivating bilateral relations between Georgia and Iran

Mamuka Kurasbediani

პროექტი ხორციელდება შვედეთის საერთაშორისო
განვითარების სააგენტოს ფინანსური მხარდაჭერით

The Project is funded by the Swedish International Development Agency

სამეცნიერო ხელმძღვანელები: არჩილ გეგეშიძე
ვლადიმერ პაპავა
ალექსანდრე რონდელი

Mentors: Archil Gegeshidze
Vladimer Papava
Alexander Rondeli

კორექტორი: რუსუდან მარგიშვილი

Editor: Rusudan Margishvili

ტექნიკური რედაქტორი: არტემ მელიქ-ნუბაროვი

Technical Editor: Artem Melik-Nubarov

საავტორო უფლებები დაცულია და ეკუთვნის საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების კვლევის ფონდს. წერილობითი ნებართვის გარეშე წიგნის არც ერთი ნაწილი არ შეიძლება გადაიბეჭდოს ნებისმიერი, მათ შორის, ელექტრონული ან მექანიკური ფორმით.

© საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობათა კვლევის ფონდი 2010 წელი

All rights reserved and belong to Georgian Foundation for Strategic and International Studies. No part of this publication may be reproduced in any form, including electronic and mechanical, without the prior written permission of the publisher

Copyright © 2010 Georgian Foundation for Strategic and International Studies

პროექტის შესახებ

პროგრამა „საქართველოს საჯარო მოხელეთა პროფესიული შესაძლებლობების ზრდა გადამწყვეტილების მიღებასა და მოლაპარაკებების წარმართვის ტექნიკაში“ საქართველოს მთავრობას მართვის სფეროში არსებული პრობლემების დაძლევაში დაეხმარება. პროექტის ქვაკუთხედს თანამედროვე მენეჯმენტის შესახებ ცოდნის, პრაქტიკისა და უნარების საჯარო მოხელეთათვის გაცნობა და მათი ეფექტიანი განხორციელება წარმოადგენს. პროექტი ითვალისწინებს საშუალო რგოლის საჯარო მოხელეთა და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენელთა ჩართვას პოლიტიკის შემუშავებისა და მოლაპარაკებების წარმართვის ტექნიკის დასახვეწ პრაქტიკულ მეცადინეობებში. ეს მეცადინეობები მიზნად ისახავს არა მარტო თანამედროვე მიდგომების დანერგვას ქართული საჯარო ადმინისტრაციისა და საჯარო პოლიტიკის სისტემაში, არამედ სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საკითხებზე საჯარო პოლიტიკის ქმედითი დოკუმენტების შემუშავებას.

პროგრამას აფინანსებს შვედეთის საერთაშორისო განვითარების სააგენტო (SIDA) და ახორციელებს საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების კვლევის ფონდი (GFSIS). ამ პროექტის ფარგლებში GFSIS-ის ძირითადი პარტნიორები არიან შვედეთის საჯარო ადმინისტრაციის ინსტიტუტი (SIPU International) და ესტონეთის დიპლომატიის სკოლა (ESD).

პროგრამა ხელს შეუწყობს საჯარო მმართველობის კულტურის ჩამოყალიბებას, რომელიც იქნება ანგარიშვალდებული და გაითვალისწინებს ქართული საზოგადოების საჭიროებებს. გარდა ამისა, პროგრამა მიზნად ისახავს გადამწყვეტილების მიღების სფეროში ქართული მმართველობის შესაძლებლობების გაძლიერებას, რომ გადამწყვეტილების მიღების პროცესი გახდეს უფრო გამჭვირვალე და იყოს მოქნილი გარემოებათა ცვლილების შესაბამისად. პროგრამა ასევე მოიცავს საქართველოს სახელმწიფო სექტორებს შორის თანამშრომლობის გაუმჯობესებას და ქვეყნის ურთიერთობებს სხვა სახელმწიფოებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან.

პროგრამა ხორციელდება ოთხი წლის მანძილზე (2009-2013 წწ.) და მოიცავს შემდეგ კომპონენტებს:

- საჯარო მოხელეთა პროფესიული მომზადება პოლიტიკისა და მოლაპარაკებების ტექნიკაში. კონკურსის გზით შერჩეულ ქართველ საჯარო მოხელეებს ქართველი, ესტონელი და შვედი ექსპერტები რვა თვის განმავლობაში ჩაუტარებენ პრაქტიკულ მეცადინეობას საჯარო პოლიტიკის წარმართვისა და მოლაპარაკებების ტექნიკის შესასწავლად. ამასთან, მონაწილეები ქვეყნისათვის აქტუალურ პოლიტიკურ საკითხებზე იმუშავებენ GFSIS-ის მენტორების ხელმძღვანელობით. სწავლების შემდეგ მოენიჭება სხვადასხვა პოლიტიკურ თემაზე შექმნილი რეფერატების საჯარო განხილვა და სასწავლო ვიზიტი ესტონეთში. ხუთი საუკეთესო რეფერატი გამოქვეყნდება ქართულ და ინგლისურ ენებზე. პროგრამის ფარგლებში სულ იქნება ხუთი სასწავლო ჯგუფი, თითოეულ ჯგუფში კი – დაახლოებით ოცდახუთი მონაწილე.
- ტრენერთა მომზადების (ToT- Training of Trainers) კომპონენტის ფარგლებში ექვსი-ცხრა ქართველი სპეციალისტი ქართულ ენაზე შეიმუშავებს სასწავლო პროგრამას საჯარო პოლიტიკისა და მოლაპარაკებათა წარმოების სფეროში, რათა მომავალში მოხდეს ამ სასწავლო პროგრამის ქართულ ენაზე წარმართვა.
- სწავლება ადამიანური რესურსების მმართველთა პროფესიული განვითარებისათვის გამიზნულია ქართულ საჯარო სამსახურში თანამედროვე პრაქტიკის დანერგვის ხელშეწყობაზე. ეს კომპონენტი მოიცავს საჭიროებებზე დაფუძნებული პროფესიული განვითარების კურსებს და სასწავლო ვიზიტს შვედეთში.
- ცოდნისა და რესურსების გაცვლა მიზნად ისახავს საჯარო პოლიტიკის სფეროში სამთავრობო სტრუქტურების წარმომადგენლებსა და სამოქალაქო საზოგადოებას შორის უფრო აქტიური კომუნიკაციის, ცოდნის გაცვლის, კონსულტაციისა და თანამშრომლობის ნახალისებას პროექტის ვებგვერდის შექმნისა და კურსდამთავრებულთა პროფესიული ქსელის ჩამოყალიბების გზით.

ABOUT THE PROJECT

“Capacity-building of the Georgian Leadership Community for Improved Decision-making and Negotiation Skills” is designed to assist the Georgian government in addressing its governance challenges. This multi-component initiative aims to introduce and reinforce modern management skill sets, proficiency and practice among Georgian public officials. The project engages directly with middle level public servants and civil-society representatives through practical in-service training in policy development and negotiation techniques. Apart modernization of the Georgian public administration and public policymaking, the project activities seek to deliver actionable policy documents on the issues of national importance. The project activities and the policy initiatives will be consistent with and supportive of principles of gender and diversity equality.

The program is funded by the Swedish International Development Agency (SIDA). The Georgian Foundation for Strategic and International Studies (GFSIS), along with its principal partners - the Swedish Institute for Public Administration (SIPU International) and the Estonian School of Diplomacy (ESD), is the main implementer of the program.

The program will promote a likeminded leadership culture that is accountable and oriented to meeting the needs of the Georgian society. Furthermore, the program aims at strengthening the Georgian government capacity in decision-making, as well as increasing its transparency and flexibility in responding to the changing circumstances. In addition, this initiative intends to improve organizational cooperation among the Georgian public sectors and the country’s interaction with other states and international organizations.

The program, which will be implemented during four years (2009 – 2013), includes the following components:

- Training for government officials in policy and negotiation techniques. Selected Georgian public servants will complete an eight-month intensive training program in public administration, policy planning and negotiation techniques. Georgian, Swedish and Estonian experts will conduct the training. Furthermore, under the guidance of GFSIS mentors, the participants will work on the issues pertinent to the country development policy. The training will be followed by a public discussion of the policy papers and a study visit to Estonia. The best five papers will be published in Georgian and in English. There will be five training groups in total with approximately 25 participants in each group.
- Under the training of trainers (ToT) component, six to nine Georgian professionals will develop the curriculum and teaching materials in the public administration, policy planning and negotiations in Georgian in order to conduct similar training in the Georgian language in the future.
- Professional development training for HR managers is designed to contribute to the introduction of the best practices in human resources management within the Georgian public service. The component will include needs-based training sessions on professional development and a study visit to Sweden.
- A knowledge and resource sharing component ensures the sustainability of the program through promoting greater communication, knowledge sharing, consultation and collaboration among public-policy stakeholders across the Government of Georgia and civil society. Under this component, a project website will be established and a number of alumni retreats will be organized.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

რეზიუმე.....	7
შესავალი.....	9
პრობლემის აღწერა.....	13
პრობლემის გადაჭრის გზები (ალტერნატივები)	18
რეკომენდაციები.....	25
ბიბლიოგრაფია.....	27

CONTENTS

Summary.....	29
Introduction.....	30
Problem description.....	32
Possible solutions (alternatives).....	36
Recommendations.....	41
Bibliography.....	42

რ ე ზ ი უ მ ე

წინამდებარე დოკუმენტის მიზანია შეისწავლოს ის ძირითადი პრობლემები, რომლებიც ხელს უშლიან საქართველოსა და ირანის ისლამურ რესპუბლიკას შორის სრულმასშტაბიანი ურთიერთობების განვითარებას. ასევე დაადგინოს, თუ რა შესაძლებლობები არსებობს იმისათვის, რომ გააქტიურდეს სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები და საქართველოს სატრანზიტო დერეფანი უფრო მიმზიდველი გახდეს ირანელი გადამზიდავებისთვის.

პრობლემას წარმოადგენს ის, რომ საქართველოსა და ირანის ისლამურ რესპუბლიკას შორის დღეს არსებული პოლიტიკური და სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების დონე არ შეესაბამება იმ რეალურ პოტენციალს, რომელიც ორ ქვეყანას აქვს. ურთიერთობებში არსებული პოტენციალის სრულად ათვისებას ხელს უშლის გარკვეული ფაქტორები, მათ შორის, საერთაშორისო პოლიტიკის არენაზე შექმნილი ობიექტური გარემოებები, რაც საქართველოსა და ირანს განსხვავებულ როლსა და ადგილს აკისრებს; რეგულარული ორმხრივი პოლიტიკური დიალოგის არარსებობა, რამაც შექმნა ნდობის დეფიციტი; დიალოგის არარსებობის გამო გაღრმავებული გაუცხოების პროცესი, რომელმაც უარყოფითი გავლენა იქონია სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების დინამიკაზე; მთავრობათაშორისი ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის პასიურობა, განსაკუთრებით, 21-ე საუკუნის პირველ დეკადაში; არასაკმარისი მუშაობა საქართველოს სატრანზიტო დერეფნის პოზიტიური მხარეების ირანელი გადამზიდავებისათვის გაცნობის თვალსაზრისით; არასახარბიელო სატრანზიტო ინფრასტრუქტურა; სატრანზიტო დერეფანში მდებარე ქვეყნების კორუფციის მაღალი დონე; საზღვრების გადაკვეთის გართულებული პროცედურები და რეგიონის ქვეყნებში ერთიანი გამჭოლი ტარიფების არარსებობა.

საქართველოსა და ირანის ისლამურ რესპუბლიკას შორის ურთიერთობები საგრძნობლად გააქტიურდება, თუ გატარდება შემდეგი ღონისძიებები:

- საქართველოს დასავლეთთან სტრატეგიული პარტნიორობის შენარჩუნებასთან ერთად საერთაშორისო ურთიერთობებში ირანისათვის მგრძობიარე მიმართულების საკითხების მაქსიმალურად გათვალისწინება. ორ ქვეყანას შორის ნდობის განმტკიცება მუდმივი პოლიტიკური დიალოგის წარმოების გზით. საჭიროა დიალოგის წარმოება ყველა დონეზე, განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ორი ქვეყნის საგარეო საქმეთა სამინისტროებს შორის ორმხრივ კონსულტაციებს, რომელიც უნდა გაიმართოს წელიწადში ერთხელ მაინც.
- მთავრობათაშორისი ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის გააქტიურება, რომლის ფარგლებშიც შესაძლებელი იქნება პროექტების დასახვა ისეთ პრიორიტეტულ სფეროში, როგორცაა ენერჯეტიკა. ასევე ეკონომიკური კომისიის ფარგლებში მოიძებნება გზები და საშუალებები სავაჭრო ბრუნვის მოცულობის გაზრდის მიმართულებით.
- საქართველოს სატრანზიტო შესაძლებლობების უკეთ წარმოჩენის მიზნით მუშაობის გააქტიურება ირანულ მხარესთან, სატრანზიტო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, საზღვრების გადაკვეთის პროცედურების გამარტივება, სამმხრივი მოლაპარაკებების (საქართველო-აზერბაიჯანი-ირანი) გამართვა აზერბაიჯანის გზებზე არსებული კორუფციის დაძლევის მიზნით, რეგიონის ქვეყნებში გამჭოლი სატრანზიტო ტარიფების დაწესება.
ზემოთ ხსენებულ ღონისძიებებს შორის უპირატესობა მიენიჭა ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის გააქტიურებას, რომელიც, ქვეყნებს შორის მუდმივი პოლიტიკური დიალოგის პირობებში, ყველაზე მცირე დანახარჯებით მოგვცემს მაქსიმალურ ეფექტიანობას მოკლე დროში. იგი ასევე განხორციელდება ადმინისტრაციული თვალსაზრისით და მიზანშეწონილია პოლიტიკურად.

შ ე ს ა ვ ა ლ ი

საქართველო-ირანის ურთიერთობებს მრავალსაუკუნოვანი ისტორია აქვს. ირანის ისლამურმა რესპუბლიკამ ერთ-ერთმა პირველმა აღიარა საქართველოს დამოუკიდებლობა და 1992 წლის 15 მაისს დაამყარა ჩვენს ქვეყანასთან დიპლომატიური ურთიერთობები.

გასული საუკუნის 90-იან წლებში ურთიერთობები საქართველოსა და ირანის ისლამურ რესპუბლიკას შორის გამოირჩეოდა დადებითი დინამიკით თითქმის ყველა სფეროში. შედგა უმაღლესი და მაღალი დონის ვიზიტები, რომელთა შორის განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს საქართველოს სახელმწიფო მეთაურის ედუარდ შევარდნაძის ვიზიტი ირანის ისლამურ რესპუბლიკაში 1993 წელს და ირანის პრეზიდენტის ალი აქბარ ჰაშემი რაფსანჯანის საპასუხო ვიზიტი საქართველოში 1995 წელს. 1996 წელს ედუარდ შევარდნაძე კვლავ ეწვია ირანის ისლამურ რესპუბლიკას თურქმენეთთან დამაკავშირებელი სარკინიგზო ხაზის – მემჰედ-სარახს-თაჯანის გახსნის ცერემონიაში მონაწილეობის მისაღებად, რომლის ფარგლებშიც შეხვდა და ესაუბრა ირანის პრეზიდენტს ჰაშემი რაფსანჯანის. 1996, 1998 და 2000 წლებში ირანს სამჯერ ეწვია საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრი ირაკლი მენაღარიშვილი. 1996 წლის მარტში კი საქართველოს სტუმრობდა ირანის საგარეო საქმეთა მინისტრი ალი აქბარ ველაიათი. რეგულარულად იმართებოდა პოლიტიკური კონსულტაციები ორი ქვეყნის საგარეო საქმეთა მინისტრების მოადგილეების დონეზე, რომელთა დროს ხდებოდა პოზიციების შეჯერება ორმხრივ ურთიერთობებსა და საერთაშორისო არენაზე არსებულ საჭირობოროტო საკითხებთან დაკავშირებით. საქართველო და ირანის ისლამური რესპუბლიკა აქტიურად თანამშრომლობდნენ სამთავრობოთაშორისო ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის ფარგლებში. 1994 წლიდან დღემდე სულ გაიმართა ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის ოთხი სხდომა, მონაცვლეობით თბილისსა და თეირანში, რომელთა დროს ხელი მოეწერა მრავალ მნიშვნელოვან დოკუმენტს ეკონომიკის, ვაჭრობის, კულტურის, განათლებისა და

მეცნიერების სფეროებში თანამშრომლობის შესახებ. ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის ბოლო მე-4 სხდომა, რვანლიანი პაუზის შემდეგ, გაიმართა 2005 წლის 25-26 აპრილს თბილისში, რომელსაც ესწრებოდა ირანის პირველი ვიცე-პრეზიდენტი მოჰამად რეზა არეფი.

21-ე საუკუნის დასაწყისში გაგრძელდა დადებითი დინამიკა ორი ქვეყნის ურთიერთობებში. 2001 წლის აპრილში შედგა საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის ოფიციალური ვიზიტი ირანის ისლამურ რესპუბლიკაში, ხოლო იმავე წლის მაისში თეირანსა და ისპაანს სტუმრობდა საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქი ილია II. 2001 წლის ივნისში საქართველოს ეწვია ირანის ეროვნული უსაფრთხოების უმაღლესი საბჭოს მდივანი ჰასან რუჰანი. 2004 წლის ივლისში საქართველოს პრეზიდენტი მიხეილ სააკაშვილი ოფიციალური ვიზიტით იმყოფებოდა ირანში, რითაც ჩვენი ქვეყნის ხელმძღვანელობამ დაადასტურა ირანის ისლამურ რესპუბლიკასთან მჭიდრო, მეგობრული ურთიერთობების წინანდელზე უფრო მეტად განვითარების სურვილი. თუმცა 2005 წლის ივნისში, ირანის ისლამური რესპუბლიკის პრეზიდენტად მაჰმუდ აჰმადინეჟადის არჩევისა და ირანის ხელისუფლებაში კონსერვატორი პოლიტიკური ძალების მოსვლის შემდეგ, ორი ქვეყნის ურთიერთობებში მანამდე არსებულმა დადებითმა დინამიკამ იკლო. ურთიერთობების გაცივების პროცესი ვერ შეაჩერა ორი ქვეყნის პრეზიდენტების, მიხეილ სააკაშვილისა და მაჰმუდ აჰმადინეჟადის, შეხვედრამ 2006 წლის 16 სექტემბერს ნიუ-იორკში, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეის ფარგლებში, ასევე იმავე წლის ოქტომბერში საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრის გელა ბეჟუაშვილის თეირანში სტუმრობამ და ირანის საგარეო საქმეთა მინისტრის მანუჩეჰრ მოთაქის ვიზიტებმა საქართველოში 2008 წლის იანვარსა და სექტემბერში. ამის მიზეზად შეიძლება დავასახელოთ ის გარემოება, რომ პრეზიდენტ აჰმადინეჟადის ირანის ხელისუფლებაში მოსვლის შემდეგ დიამეტრალურად შეიცვალა რეფორმატორ პრეზიდენტ ხათამის დასავლეთთან ურთიერთობების დათბობის პოლიტიკა, რამაც შექმნა

ახალი საერთაშორისო პოლიტიკური სიტუაცია, რომელშიც საქართველოსა და ირანს განსხვავებული ადგილი, როლო და განვითარების გზა აქვთ. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ მიუხედავად განსხვავებებისა, ორი ქვეყნის ურთიერთობებში არ არსებობს შეუთავსებელი მიდგომები და პოზიციები. მუდმივი დიალოგის პირობებში შესაძლებელია პოზიციების დაახლოება, რაც საბოლოოდ დადებითად იმოქმედებს ჩვენს ქვეყნებს შორის გაუცხოების დაძლევისა და ნდობის აღდგენის პროცესზე. ეს კი, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს საქართველოსა და ირანს შორის ურთიერთობების გააქტიურებას სავაჭრო-ეკონომიკურ და სხვა სფეროებში. სწორედ ირანთან დიალოგის განახლება იყო საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრის გრიგოლ ვაშაძის თეირანში ვიზიტის მთავარი მიზანი, რომელიც შედგა 2010 წლის 18 იანვარს. ამ ვიზიტის დროს საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრმა მოიწვია ირანის ისლამური რესპუბლიკის საგარეო საქმეთა მინისტრი მანუჩეჰრ მოთაქი საპასუხო ოფიციალური ვიზიტით საქართველოში. ირანის საგარეო საქმეთა მინისტრი, სავარაუდოდ, 2010 წლის ოქტომბერში ენვევა საქართველოს. ვიზიტის ფარგლებში გამართული შეხვედრების დროს ასევე მოხდა ინიცირება ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის მე-5 სხდომის ჩატარებისა, რომელიც შესაძლებელია 2010 წლის მეორე ნახევარში გაიმართოს ქ. თეირანში. ირანული მხრიდან ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის თანათავმჯდომარედ დასახელდა ვაჭრობის მინისტრი, ხოლო ქართული მხრიდან — ეკონომიკური განვითარების მინისტრი. მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრის გრიგოლ ვაშაძის ირანში ვიზიტის შემდგომ პერიოდში შეინიშნება გარკვეული გამოცოცხლება ორი ქვეყნის ურთიერთობებში, პრობლემები, რომლებიც აფერხებენ ურთიერთსასარგებლო თანამშრომლობის განვითარებას საქართველოსა და ირანის ისლამურ რესპუბლიკას შორის, კვლავ გადაუჭრელი რჩება.

წინამდებარე ნაშრომი მიზნად ისახავს ორ ქვეყნას შორის ურთიერთობების განვითარების დამაბრკოლებელი პრობლემების მოგვარების გზების ძიებას დღეისათვის არსებული შესაძლებლობებიდან

გამომდინარე და გადანყვეტილების მიმღები პირებისათვის გარკვეული რეკომენდაციების მიცემას პოლიტიკაში შესაბამისი კორექტივების შესატანად, რათა სრულად იქნეს გამოყენებული ორი ქვეყნის ურთიერთობებში არსებული პოტენციალი.

ძირითადი მიზნის მისაღწევად პასუხი გაეცემა შემდეგ კვლევით საკითხებს:

- რომელია ის მთავარი პრობლემები, რომლებიც ხელს უშლიან საქართველოსა და ირანის ისლამურ რესპუბლიკას შორის სრულმასშტაბიანი, ორმხრივად სასარგებლო ურთიერთობების განვითარებას.
- რა შესაძლებლობები არსებობს იმისათვის, რომ გააქტიურდეს ბოლო წლების განმავლობაში დაღმავალი გზით მიმავალი სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები და სრულად იქნეს გამოყენებული ის პოტენციალი, რომელიც ორი ქვეყნის სავაჭრო-ეკონომიკური თანამშრომლობის სფეროში არსებობს.
- რა ღონისძიებებია გასატარებელი იმისათვის, რომ ირანის ისლამური რესპუბლიკისათვის უფრო მიმზიდველი გახდეს საქართველოს სატრანზიტო დერეფანი, როგორც ერთ-ერთი უმოკლესი ალტერნატიული მარშრუტი ირანული ტვირთების ევროპაში ტრანსპორტირებისათვის.

კვლევის პროცესში დავეყრდენით:

- საკუთარ გამოცდილებას;
  - მასალებს პირადი არქივიდან;
  - სტატისტიკურ მონაცემებს;
- ინტერნეტიდან მოპოვებულ მასალებს.

პ რ ო ბ ლ ე მ ი ს ა ლ ნ ე რ ა

საქართველოსა და ირანის ისლამურ რესპუბლიკას შორის დღეს არსებული პოლიტიკური და სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების დონე არ შეესაბამება იმ რეალურ პოტენციალს, რომელიც ამ ორ ქვეყანას აქვს.

დღევანდელი ირანის პოლიტიკა საქართველოს მიმართ მეტ-ნაკლებად პრაგმატულია და ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობებს შეიძლება ცივი კეთილმეზობლობა ვუნოდოთ. ზოგადად, ირანის დამოკიდებულება საქართველოს მიმართ შემდეგი ფაქტორებით შეიძლება დახასიათდეს:

- ირანს არ აქვს ტერიტორიული პრეტენზიები საქართველოს მიმართ და ამჟამად აღიარებს ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიულ მთლიანობას.
- ირანი გამოდის აშშ-ის, ნატოსა და ისრაელის პოზიციების გაძლიერების წინააღმდეგ საქართველოში, ასევე მთლიანად სამხრეთ კავკასიის რეგიონში და მხარს უჭერს რუსეთის ინტერესებს.
- ნავთობსადენებისა და გაზსადენების მშენებლობა ირანის ტერიტორიის გვერდის ავლით არ შეესატყვისება ამ ქვეყნის ეკონომიკურ ინტერესებს და ამცირებს მის, როგორც კასპიის ზღვის ნავთობისა და გაზის სატრანზიტო ტერიტორიის, მნიშვნელობას.
- ირანი დაინტერესებულია საქართველოს სატრანზიტო გზებით შავი ზღვისა და ევროპისაკენ.

საქართველოს დასავლური ორიენტაცია და გართულებული ურთიერთობები რუსეთთან ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობების გაღრმავების ხელის შემშლელი ფაქტორია. მართალია, ირანული მხარე ტრაგედიად არ აღიქვამს საქართველოსა და აშშ-ს შორის სტრატეგიულ პარტნიორობას, მაგრამ შეუძლებელია იმის მტკიცებაც, რომ ეს

პარტნიორობა გავლენას არ ახდენს ირან-საქართველოს ორმხრივი ურთიერთობების გაღმავლებაზე. ირანის ხელისუფლების წარმომადგენლები ქართულ მხარესთან მრავალჯერადი შეხვედრების დროს ხშირად გამოხატავდნენ შეშფოთებას, რომ აშშ-ს მხრიდან ანტიირანული კამპანიის შემთხვევაში არ მოხდეს საქართველოს ტერიტორიის გამოყენება მათ წინააღმდეგ. ამასვე ადასტურებს ირანის ისლამური რესპუბლიკის პრეზიდენტის მაჰმუდ აჰმადინეჟადის სიტყვები საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრ გროგოლ ვაშაძესთან შეხვედრის დროს 2010 წლის 18 იანვარს თეირანში, როცა მან ხაზგასმით აღნიშნა, რომ „ნატოს პოზიციების გაძლიერება რეგიონში არ არის სიკეთის მომტანი რეგიონის ხალხებისათვის“.

ასევე პრობლემაა, რომ მიუხედავად მრავალსაუკუნოვანი ურთიერთობებისა, არ არსებობს საკმარისი ცოდნა ერთმანეთის შესახებ. საქართველოს ხელისუფლება, რა თქმა უნდა, ითვალისწინებს იმ დელიკატურ საკითხებს, რაც ირანის ურთიერთობებს ახასიათებს საერთაშორისო თანამეგობრობასთან — მოუგვარებელ საკითხს ბირთვულ პროგრამასთან დაკავშირებით, ისრაელ-პალესტინის კონფლიქტში უარყოფით როლს, მხარდაჭერას „ჰამასისა“ და „ჰეზბოლასი“, რომლებიც დასავლეთის მიერ აღიარებულია ტერორისტულ ორგანიზაციებად. მიუხედავად ყველაფრისა, ირანთან დიალოგის რეჟიმი არ უნდა შეწყდეს და ეს ამოცანა სწორედ ორ ქვეყანას შორის უნდა გადაწყდეს.

ჩვენს ქვეყნებს შორის მუდმივი პოლიტიკური დიალოგის არარსებობამ კიდევ უფრო გააღრმავა გაუცხოების პროცესი, რამაც, თავის მხრივ, უარყოფითი გავლენა იქონია სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების დინამიკაზეც. ის ფაქტი, რომ სამთავრობათაშორისო ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის ბოლო, მე-4 სხდომის შემდეგ, რომელიც გაიმართა 2005 წლის აპრილში, უკვე 5 წელიწადი გავიდა, ნათლად მეტყველებს ორი ქვეყნის ურთიერთობების პოლიტიკური ასპექტების უარყოფით გავლენაზე სავაჭრო-ეკონომიკური თანამშრომლობის ხარისხზე. **საქართველოსა და ირანს შორის არსებული**

სავაჭრო ბრუნვის ბოლო ათი წლის სტატისტიკური მონაცემები გვიჩვენებს, რომ ის ყოველთვის უმნიშვნელო იყო. სავაჭრო ბრუნვის მოცულობის პიკი აღინიშნა 2008 წელს და შეადგინა 62.1 მილიონი აშშ დოლარი (ექსპორტი — 10.05 მილიონი აშშ დოლარი, ხოლო იმპორტი — 52.05 მილიონი აშშ დოლარი). საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მონაცემებით, 2009 წელს საქართველოსა და ირანს შორის სავაჭრო ბრუნვის მოცულობა თითქმის განახევრდა და შეადგინა 36.4 მილიონი აშშ დოლარი (ექსპორტი — 6.4 მილიონი აშშ დოლარი, იმპორტი — 29.8 მილიონი აშშ დოლარი). იმავე სამსახურის მონაცემებით, 2010 წლის პირველ კვარტალში ორ ქვეყანას შორის სავაჭრო ბრუნვამ შეადგინა 9.2 მილიონი აშშ დოლარი (ექსპორტი — 2.8 მილიონი აშშ დოლარი, იმპორტი — 6.4 მილიონი აშშ დოლარი), რაც ასევე არ იძლევა ოპტიმისტური პროგნოზის გაკეთების საშუალებას. ძალიან ნიშანდობლივია ის ფაქტიც, რომ ირანის ისლამური რესპუბლიკა საქართველოში განხორციელებული პირდაპირი ინვესტიციების თვალსაზრისითაც ერთ-ერთ ბოლო ადგილზე იმყოფება.

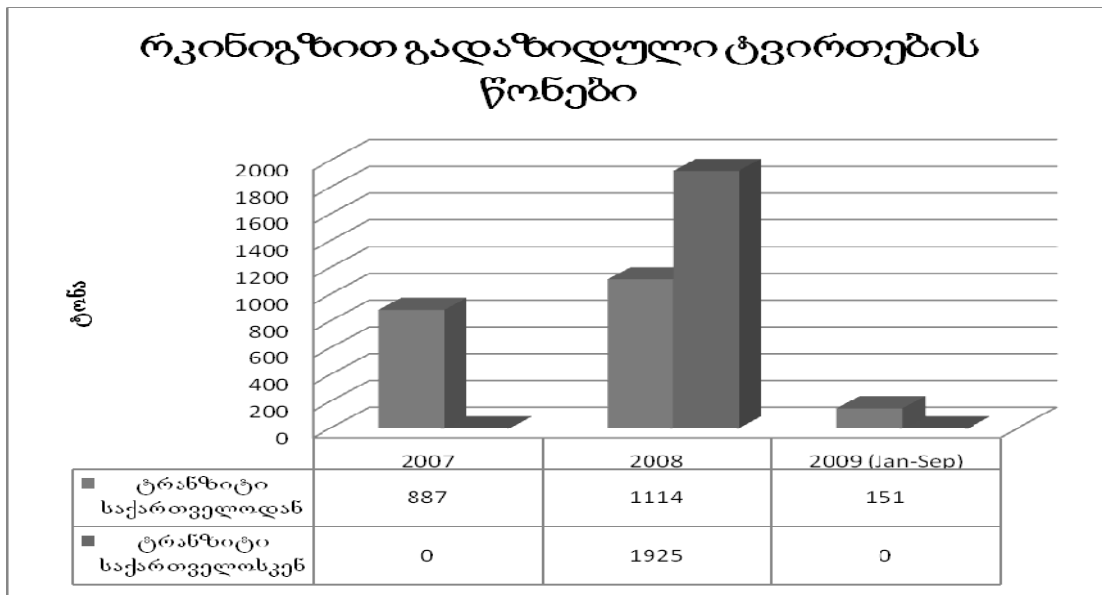
სრულიად აუთვისებელია ენერგეტიკის სფეროში თანამშრომლობის პოტენციალი. ჩვენი ქვეყნის ენერგოუსაფრთხოებაზე ზრუნვა გულისხმობს ენერგომონოდების დივერსიფიკაციას. ამ სფეროში თანამშრომლობის კარგი მაგალითი იყო 2006 წლის ზამთარში ირანის მხრიდან განეული დახმარება, როცა რუსეთის მიერ ხელოვნურად შექმნილი ენერგეტიკული კრიზისის დროს ირანის ხელისუფლებამ მიიღო გადაწყვეტილება ბუნებრივი აირის შეღავათიან ფასში მონოდებასთან დაკავშირებით. თუმცა, სამწუხაროდ, ზემოხსენებული პრეცედენტი ვერ გადაიზარდა გრძელვადიან თანამშრომლობაში, რაზეც, სხვა ფაქტორებთან ერთად, საერთაშორისო არენაზე ირანის ირგვლივ შექმნილმა ვითარებამაც იმოქმედა უარყოფითად. ენერგეტიკული ურთიერთობები არ უნდა შემოიფარგლოს ირანიდან მხოლოდ გაზის მონოდებით და უნდა მოხდეს ამის უფრო კაპიტალიზაცია, ხანგრძლივ თანამშრომლობაში და ინვესტიციებში გადაზრდა. მაგალითად, ენერგეტიკის სფეროში ძალიან

საინტერესო და სასარგებლო იქნება ქარის ელექტროენერგეტიკის განვითარებაში ირანის საკმაოდ მნიშვნელოვანი გამოცდილების გაზიარება და ირანული ინვესტიციების მოზიდვა ამ მიმართულებით.

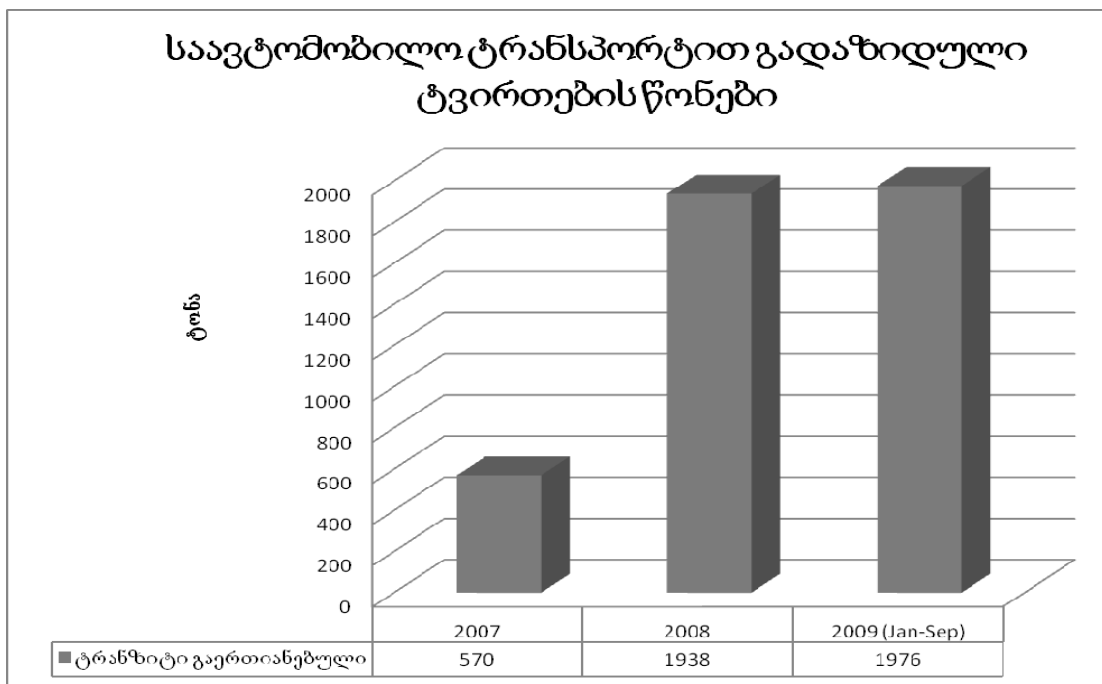
კვლავ პრობლემად რჩება ირანის ისლამური რესპუბლიკის სატრანზიტო ტვირთნაკადების მოცულობის სიმცირე საქართველოს ტერიტორიისა და პორტების მიმართულებით. მე-20 საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში ირანის ისლამური რესპუბლიკის ხელისუფლება იჩენდა დიდ ინტერესს საქართველოს სატრანზიტო შესაძლებლობების მიმართ და განიხილავდა მას, როგორც ერთ-ერთ ალტერნატივას ევროპაში ტვირთების გადაზიდვის თვალსაზრისით. იმ პერიოდში ირანული მხარე დაინტერესებული იყო ფოთის პორტში ტერიტორიის შექმნით, რასაც ადასტურებს ირანის ისლამური რესპუბლიკის მაშინდელი პრეზიდენტის აქბარ ჰაშემი რაფსანჯანის მიერ ფოთისა და ბათუმის მონახულება 1995 წელს, მისი ოფიციალური ვიზიტის დროს საქართველოში. ამ პერიოდში, შესაბამისი საკანონმდებლო ბაზის არარსებობის გამო, ირანულმა მხარემ ვერ შეძლო ფოთის პორტში ტერიტორიის შექმნა, ხოლო შემდგომში საერთოდ დაკარგა ინტერესი ამ საკითხის მიმართ.

ამჟამად არსებული მდგომარეობა გვიჩვენებს, რომ ირანის ისლამური რესპუბლიკა თავისი სახმელეთო გადაზიდვების ძირითად ნაწილს ევროპის მიმართულებით აწარმოებს თურქეთის ტერიტორიის გავლით და მხოლოდ ძალიან მცირე ნაწილი გადაიზიდება საქართველოს ტერიტორიისა და პორტების საშუალებით.

ბოლო სამი წლის განმავლობაში საქართველოს ტერიტორიის გავლით ირანული ტვირთების ორმხრივი მიმართულებით გადაზიდვების სტატისტიკური მონაცემები ამგვარია:

(წყარო: საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს ტრანსპორტის დეპარტამენტი.)

(წყარო: საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტროს ტრანსპორტის დეპარტამენტი.)

ამ მონაცემებიდან კარგად ჩანს, რომ ირანიდან წამოსული ან ირანისთვის განკუთვნილი ტრანზიტული ტვირთების ის მოცულობა, რაც საქართველოზე გაივლის, ძალიან მცირეა. ირანული მხარე კი დაინტერესებულია ჰქონდეს თავისი ტვირთების მსოფლიოს ბაზარზე გატანის ალტერნატიული მარშრუტები და ამ მხრივ საქართველოს

მიმართულებასაც განიხილავს. მიმდინარე წლის 18 იანვარს ირანის საგარეო საქმეთა მინისტრმა საქართველოს საგარეო საქმეთა მინისტრთან შეხვედრის დროს თეირანში კვლავ დაადასტურა ირანული მხარის დაინტერესება, გაზარდოს თავისი სატრანზიტო გადაზიდვების მოცულობა საქართველოს ტერიტორიის გავლით.

პ რ ო ბ ლ ე მ ი ს   გ ა დ ა ჭ რ ი ს   გ ზ ე ბ ი **(ა ლ ტ ე რ ნ ა ტ ი ვ ე ბ ი)**

საქართველო-ირანის ურთიერთობებში, ზემოხსენებული პრობლემების სწორად გააზრების შემთხვევაში, შესაძლებელია დაისახოს მათი გადაჭრის გზები ისე, რომ საქართველომ შეინარჩუნოს სტრატეგიული პარტნიორობა დასავლეთთან და იმავდროულად ისარგებლოს ირანის ისლამურ რესპუბლიკასთან მჭიდრო ეკონომიკური თანამშრომლობის სიკეთით.

ალტერნატივა 1: საქართველოს საერთაშორისო ურთიერთობებში ირანისათვის მგრძობიარე მიმართულების საკითხების მაქსიმალურად გათვალისწინება და ირანის ისლამურ რესპუბლიკასთან მუდმივი პოლიტიკური დიალოგის წარმოება, რაც დაეხმარება ორ ქვეყანას შორის ნდობის განმტკიცების პროცესს.

ალტერნატივა 2: მთავრობათაშორისი ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის გამოცოცხლება-გააქტიურება, რომლის ფარგლებში შესაძლებელი იქნება ახალი იდეების, გზებისა და პროექტების დასახვა-შემუშავება ენერგეტიკის სფეროში თანამშრომლობის პოტენციალის სრულად ათვისებისა და ორ ქვეყანას შორის არსებული სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების დაბალი მაჩვენებლის დაძლევის მიზნით.

ალტერნატივა 3: საქართველოს სატრანზიტო პოტენციალის უფრო უკეთ წარმოჩენა და იმ დამაბრკოლებელი პრობლემების გადაწყვეტა, რომლებიც ხელს უშლიან ირანული სატრანზიტო ტვირთების

მოცულობის ზრდას ჩვენი ქვეყნის ტერიტორიისა და შავი ზღვის პორტების მიმართულებით.

მოსალოდნელი შედეგების ანალიზი

ალტერნატივა 1: ირანის ისლამური რესპუბლიკა ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მოთამაშეა საერთაშორისო არენაზე, რომელიც უშუალოდ ესაზღვრება სამხრეთ კავკასიის რეგიონს. ირანს შეუძლია დადებითი როლი ითამაშოს სამხრეთ კავკასიაში არსებული პრობლემატური საკითხების მოგვარების პროცესში. ამ თვალსაზრისით შეგვიძლია გავიხსენოთ ოფიციალური თეირანის განონასწორებული პოზიცია 2008 წლის აგვისტოში საქართველოში რუსული ინტერვენციის დროს. მართალია, ირანის ისლამურმა რესპუბლიკამ არ დაგმო რუსეთის აგრესია, მაგრამ საგარეო საქმეთა სამინისტროს ოფიციალური წარმომადგენლის საშუალებით ხაზგასმით მიანიშნა ქვეყნების სუვერენიტეტისა და ტერიტორიული მთლიანობის, ასევე საერთაშორისო სამართლის ნორმების დაცვისა და პატივისცემის აუცილებლობაზე. ეს მოხდა სწორედ მაშინ, როდესაც საქართველო-ირანის ურთიერთობები, გარკვეული ობიექტური გარემოებების გამო, ყველაზე დაბალ ნიშნულზე იდგა საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ. მუდმივი დიალოგის რეჟიმში ყოფნა მნიშვნელოვანია ორივე ქვეყნისათვის. მუდმივი დიალოგის პირობებში შესაძლებელია იმ მგრძობიარე საკითხებთან დაკავშირებით პოზიციების გარკვევა, რაც დღევანდელ დღეს ორივე მხარეს აღელვებს. მართალია, ირანი არ ახდენს ქართულ-ამერიკული ურთიერთობების დრამატიზებას, მაგრამ ოფიციალურ თეირანს ძალიან აღელვებს, რომ საქართველოს ტერიტორია არ იქნეს გამოყენებული მის წინააღმდეგ დასავლეთის მხრიდან შესაძლო სამხედრო მოქმედებების პლაცდარმად. თავის მხრივ, საქართველოსთვის ძალიან მნიშვნელოვანია ირანმა მომავალშიც დაუჭიროს მხარი საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას და არ აღიაროს აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის დამოუკიდებლობა. ირანის, როგორც რეგიონის

ერთ-ერთი გავლენიანი ქვეყნის, ამგვარი ქმედება მნიშვნელოვანია იმიტაც, რომ იგი ამ გზით დადებით და სწორ სიგნალს გაუგზავნის რეგიონის დანარჩენ ქვეყნებს და საერთაშორისო თანამეგობრობას. გარდა ამისა, გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ირანში ეკონომიკური სექტორის დიდი ნაწილი სახელმწიფოს ხელშია და ქვეყნის უმაღლესი ხელისუფლება ხშირად ეკონომიკური საკითხების გადაჭრისას პოლიტიკური მიზანშეწონილობის პრინციპით ხელმძღვანელობს. ზემოთქმულიდან გამომდინარე, **პირველი ალტერნატივის მოსალოდნელი შედეგია ირანის ისლამური რესპუბლიკის ხელისუფლების ინტერესის გაზრდა საქართველოსთან სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების უწინდელზე მეტად განვითარებასთან დაკავშირებით.**

ალტერნატივა 2: საქართველო-ირანის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები არასდროს გამოიჩინა თავისი მასშტაბურობით. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ამ მხრივ შედარებით უკეთესი სიტუაცია გვექონდა მე-20 საუკუნის 90-იან წლებში, როცა საქართველოში უფრო ხშირად იმართებოდა ირანის მიერ წარმოებული სამომხმარებლო პროდუქციის გამოფენა-გაყიდვები, ასევე შედარებით რეგულარულად ტარდებოდა მთავრობათაშორისი ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის სხდომები. ირანის ისლამურ რესპუბლიკასთან ურთიერთობების პრაქტიკა აჩვენებს, რომ ეს ქვეყანა ცდილობს თავისი საგარეო ეკონომიკური ურთიერთობები განავითაროს მთავრობათაშორისი ერთობლივი ეკონომიკური კომისიების აქტიური მუშაობის საშუალებით. 1997 წელს თეირანში ჩატარდა ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის მესამე სხდომა, რომლის შემდეგ იყო რვანლიანი პაუზა და ბოლო, მეოთხე სხდომა გაიმართა მხოლოდ 2005 წლის აპრილში. ამჟამადაც ადგილი აქვს ხუთწლიან პაუზას, რომელიც უარყოფითად აისახება ორ ქვეყანას შორის სავაჭრო ბრუნვის მოცულობაზე. უნდა აღინიშნოს, რომ მხოლოდ ზემოხსენებული ფაქტორი არ შეიძლება ჩაითვალოს ორ ქვეყანას შორის სავაჭრო ბრუნვის მოცულობის სიმცირის მიზეზად. აქვე შეიძლება დასახელდეს სხვა ფაქტორებიც, მაგალითად, ქართულ ბაზარზე

კონკურენციის გაზრდა (რადგან, მე-20 საუკუნის 90-იანი წლებისგან განსხვავებით, ჩვენს ქვეყანაში იმატა სხვადასხვა ქვეყნიდან იმპორტირებულმა საქონელმა, რომელმაც ძალიან შეავიწროვა შედარებით დაბალხარისხიანი ირანული პროდუქცია), საქართველოში ჯართის მარაგის ამოწურვა (90-იანი წლებიდან მოყოლებული ვარდების რევოლუციამდე საქართველოს მთავარი საექსპორტო პროდუქცია ირანში სწორედ ჯართი იყო). ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის სხდომების რეგულარულად, წელიწადში ერთხელ გამართვა სწორედ იმით არის კარგი, რომ ეკონომიკური კომისიის ფარგლებში ხდება ორი ქვეყნის ბიზნესმენტა შეხვედრა და თანამშრომლობის ახალი სფეროების განსაზღვრა. იკვეთება მიმართულებები და სფეროები, სადაც არსებობს ყველაზე მეტი პოტენციური თანამშრომლობისათვის. თანამშრომლობის ერთ-ერთი ასეთი სფეროა ენერგეტიკა, რომელიც, როგორც ზემოთ აღინიშნა, სრულიად აუთვისებელია. თანამშრომლობის ის წარმატებული პრეცედენტი, რომლის მონმენი გავხდით 2006 წლის ზამთარში, რუსეთის მიერ შექმნილი ენერგეტიკული კრიზისის დროს, აუცილებლად უნდა გაგრძელდეს, რადგან ჩვენი ქვეყნისათვის ძალიან მნიშვნელოვანია ენერჯის წყაროების დივერსიფიკაცია. ასევე ძალიან საინტერესოა ქარის ელექტროენერგეტიკის სფეროში თანამშრომლობა – ამასთან დაკავშირებით უკვე არსებობს ირანული მხარის მზადყოფნა და ქართული მხარის დაინტერესება. ყოველივე ამის გათვალისწინებით, **მეორე ალტერნატივის მოსალოდნელი შედეგია ორ ქვეყანას შორის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების გააქტიურება, ენერგეტიკის სფეროში ახალი ერთობლივი პროექტების დასახვა, რაც შემდგომში დადებითად აისახება სავაჭრო ბრუნვასა და საქართველოს ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორში პირდაპირი ირანული ინვესტიციების მოცულობის ზრდაზე.**

ალტერნატივა 3: სატრანზიტო პოტენციური საქართველოს ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი კონკურენტუნარიანი უპირატესობაა, რისი სრულად ათვისების შემთხვევაში ქვეყანა უზარმაზარ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ დივიდენდს მიიღებს. საქართველოს სატრანზიტო ფუნქციის

გადლიერება დაკავშირებულია როგორც ქვეყნის სატრანზიტო ინფრასტრუქტურის სრულყოფასთან, ისე ევროპა-კავკასია-აზიის სატრანსპორტო დერეფნის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებასთან. ამჟამად საქართველოში საავტომობილო ტრანსპორტით სატრანზიტო ტვირთების გადაზიდვა არ იბეგრება და ამ მიმართულებით სრული ლიბერალიზაციაა. ტვირთის მფლობელს ურთიერთობა მხოლოდ კერძო გადამზიდავ კომპანიასთან აქვს. სახელმწიფო ტარიფები ამ სფეროში არ არსებობს¹. რკინიგზას ერთ-ერთი ყველაზე დაბალი ტარიფი აქვს რეგიონში. ერთი ტონა ტვირთის გადატანა 400 კილომეტრზე 20 დოლარი ღირს (შედარებისთვის – სომხეთში ერთი ტონა ტვირთის ტრანსპორტირება 20 დოლარად მხოლოდ 300 კილომეტრზეა შესაძლებელი). ასევე მოქმედებს სპეციალური ფასდაკლებები. კერძოდ, მშრალი ტვირთის გადატანა 17%-იანი ფასდაკლებით არის შესაძლებელი, ხოლო ნავთობისა და ნავთობპროდუქტების ტრანსპორტირებისას არსებობს 24%-იანი ფასდაკლება. 50%-იანი ფასდაკლება მოქმედებს საექსპორტო-საიმპორტო გადაზიდვებზე. გარდა ამისა, არსებობს მნიშვნელოვანი ფასდაკლებები ყველა იმ ქვეყნისათვის, რომელიც საქართველოს გავლით ტრანზიტს ახორციელებს².

მიუხედავად ზემოთ ხსენებული შეღავათიანი პირობებისა, არ შეინიშნება ირანული სატრანზიტო ტვირთნაკადების მოცულობის ზრდა საქართველოს ტერიტორიისა და პორტების მიმართულებით. ამას განაპირობებს რამდენიმე ფაქტორი, რომელთა შორის მნიშვნელოვანია შემდეგი:

1. ევროპა-კავკასია-აზიის სატრანსპორტო დერეფანი, ევრაზიის სხვა დერეფნებთან შედარებით, ახალია. ტრადიციული სატრანზიტო დერეფნები, როგორცაა ყაზახეთსა და რუსეთზე გამავალი სატრანსპორტო სისტემები ან ცენტრალური აზიის, ირანისა და

---

¹ გაზეთ „რეზონანსის“ ინტერნეტ-პორტალი 07.10.2009, ინტერვიუ საავტომობილო ტრანსპორტის დეპარტამენტის უფროსთან ლადო ქველიძესთან.

² გაზეთ „რეზონანსის“ ინტერნეტ-პორტალი 07.10.2009, ინტერვიუ „საქართველოს რკინიგზის“ სატვირთო გადაზიდვების უფროს დავით ჯინჯოლიასთან.

თურქეთის პორტებთან დამაკავშირებელი კომუნიკაციები, არსებული სირთულეების მიუხედავად, მუდმივი სრულყოფის პროცესში იმყოფებიან. შესაბამისად, ირანელი გადამზიდავები ნაკლებად იცნობენ ამ დერეფანში არსებულ მდგომარეობას, შეღავათებს და ტვირთების გადაზიდვას უფრო აპრობირებული, ტრადიციული გზებით არჩევენ.

2. აზერბაიჯანის საზღვრებსა და გზებზე არსებული კორუფცია. ირანელი გადამზიდავების მიერ მონოდებული ინფორმაციით, აზერბაიჯანის ტერიტორიაზე ერთ სატვირთო ავტომობილზე საერთო ჯამში დამატებით იხდიან 700 აშშ დოლარის ოდენობის „არაოფიციალურ ბაჟს“;
3. სატრანზიტო ინფრასტრუქტურის არასახარბიელო მდგომარეობა;
4. საზღვრების გადაკვეთის გართულებული პროცედურები;
5. რეგიონის ქვეყნებში ერთიანი გამჭოლი ტარიფების არარსებობა.

ზემოხსენებული პრობლემების მოსაგვარებლად საჭიროა ევროპა-კავკასია-აზიის სატრანსპორტო დერეფნის პოპულარიზაციის მიზნით უფრო აქტიური მარკეტინგული პოლიტიკის წარმოება, ირანელი გადამზიდავებისთვის მეტი ინფორმაციის მიწოდება ამ დერეფანში არსებული შეღავათების შესახებ; საქართველო-აზერბაიჯან-ირანს შორის სამმხრივი მოლაპარაკებების გამართვა, რათა ერთობლივად დაისახოს აზერბაიჯანის გზებზე არსებული კორუფციის დაძლევის სტრატეგია; სატრანზიტო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, რომელიც ითვალისწინებს თანამედროვე სტანდარტების გზებისა და თანმხლები ობიექტების მშენებლობას. მართალია, ეს მოითხოვს მნიშვნელოვან დანახარჯებს, მაგრამ მიღებული ეფექტი — გადაზიდვების სისწრაფის, საიმედოობისა და, აქედან გამომდინარე, მოცულობის მატება, სრულიად ამართლებს განუულ ხარჯებს; საზღვრების გადაკვეთის პროცედურების გამარტივება. შესაძლებელია მძღოლებისათვის გრძელვადიანი, მრავალჯერადი ვიზების გაცემა ან საერთოდ სავიზო რეჟიმის გაუქმება,

რაც მნიშვნელოვნად შეამცირებს გადამზიდავი კომპანიების ხარჯებს და გაზრდის მათ ინტერესს ტვირთები გადაზიდონ საქართველოს გავლით; მოლაპარაკებების გამართვა მრავალმხრივ ფორმატში, რათა მიღწეულ იქნეს შეთანხმება რეგიონის ქვეყნებს შორის გამჭოლი ტარიფების დანესების თაობაზე. ამ ღონისძიებების გატარების შემდეგ მესამე ალტერნატივის მოსალოდნელი შედეგია საქართველოს სატრანზიტო პოტენციალის უფრო საინტერესოდ და მიმზიდველად წარმოჩენა ირანელი გადამზიდავებისათვის, რაც შემდგომში დადებითად იმოქმედების სატრანზიტო ტვირთნაკადების მოცულობის ზრდაზე.

მოსალოდნელი შედეგების შეფასების კრიტერიუმები:

1. შედეგიანობა;
2. ხარჯიანობა;
3. განხორციელებადობა პოლიტიკური თვალსაზრისით;
4. განხორციელებადობა ადმინისტრაციული თვალსაზრისით;
5. განხორციელების ვადები.

ალტერნატივების მოსალოდნელი შედეგების მატრიცა³

ალტერნატივა/ კრიტერიუმი	შედეგიანობა	ხარჯიანობა	განხორც. პოლიტ. თვალსაზრ.	განხორც. ადმინისტ. თვალსაზრ.	განხორც. ვადები
ალტერნატივა 1.	საშუალო	დაბალი	საშუალო	საშუალო	6 თვე
ალტერნატივა 2.	მაღალი	დაბალი	მაღალი	მაღალი	2 თვე
ალტერნატივა 3.	მაღალი	მაღალი	მაღალი	საშუალო	2 წელი

³ მატრიცაში მოყვანილი მაჩვენებლები ინტუიტიური შეფასებით განისაზღვრა

უპირატესი ალტერნატივის შერჩევა

ალტერნატივების შედეგების შეფასების შემდეგ შეირჩა მეორე ვარიანტი, კერძოდ, მთავრობათაშორისი ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის გამოცოცხლება-გააქტიურება, რომლის ფარგლებში შესაძლებელი იქნება ახალი იდეების, გზებისა და პროექტების დასახვა-შემუშავება ენერგეტიკის სფეროში თანამშრომლობის პოტენციალის სრულად ათვისებისა და ორ ქვეყანას შორის არსებული სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების დაბალი მაჩვენებლის დაძლევის მიზნით. ამ ალტერნატივის შერჩევის შემთხვევაში მიღწეული იქნება მთავარი მიზანი — მცირე საბიუჯეტო დანახარჯებით მაქსიმალური შედეგის მიღება, რომელიც მიზანშეწონილი იქნება პოლიტიკური თვალსაზრისით და არ მოითხოვს დიდ დროს.

რ ე კ ო მ ე ნ დ ა ც ი ე ბ ი

შერჩეული ალტერნატივის რეალიზაციის პროცესში საკვანძო როლი ეკისრებათ ორი ქვეყნის საგარეო საქმეთა და სავაჭრო-ეკონომიკური პროფილის სამინისტროებს. მათ აქტიურ მუშაობაზე მნიშვნელოვანნილადაა დამოკიდებული ერთობლივი ეკონომიკური კომისიის მორიგი სხდომის მომზადება, ჩატარება და შემდგომში, რაც ყველაზე მთავარია, კომისიის ფარგლებში მიღწეული შეთანხმებებისა და გაფორმებული დოკუმენტების განხორციელება.

უპირატესი ალტერნატივის რეალიზაციისთვის რეკომენდირებულია შემდეგი ქმედებების განხორციელება:

რეკომენდაციები საგარეო საქმეთა სამინისტროს

1. საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრომ ეკონომიკური განვითარების სამინისტროსთან კოორდინაციით ირანულ მხარესთან შეთანხმოს ეკონომიკური კომისიის სხდომის გამართვის თარიღი.

2. ირანულ მხარესთან კოორდინაციით უზრუნველყოს კომისიის სხდომის წინასწარი მოსამზადებელი ჯგუფის ვიზიტი ირანში, რათა ადგილზე მოხდეს ყველა დეტალის შეთანხმება.
3. განსაზღვროს და ხელმოსაწერად მოამზადოს ეკონომიკური კომისიის სხდომის ფარგლებში გასაფორმებელი დოკუმენტები.

რეკომენდაციები ეკონომიკური განვითარების სამინისტროს

1. ეკონომიკური განვითარების სამინისტრომ დასამტკიცებლად წარუდგინოს პრემიერ-მინისტრს ქართული მხრიდან კომისიის თავმჯდომარე, მდივანი და მისი მთელი შემადგენლობა, თანამშრომლობის პრიორიტეტული სფეროების გათვალისწინებით.
2. სავაჭრო-სამრეწველო პალატასთან კოორდინაციით უზრუნველყოს ქართველ ბიზნესმენტა ფართო მონაწილეობა კომისიის სხდომაში.
3. კომისიის სხდომის მიმდინარეობის პერიოდში გამართოს ქართველ და ირანელ ბიზნესმენტა ფორუმი.

ამრიგად, ზემოაღნიშნული ღონისძიებების განხორციელება შექმნის კარგ ნიადაგს იმისათვის, რომ ხუთწლიანი პაუზის შემდეგ ჩატარდეს ეკონომიკური კომისიის შინაარსიანი და, რაც ყველაზე მთავარია, შედეგისმომცემი სხდომა, რომელიც გამოაცოცხლებს დაღმავალი გზით მიმავალ ქართულ-ირანულ სავაჭრო-ეკონომიკურ ურთიერთობებს. ორი ქვეყნის კერძო სექტორის წარმომადგენელთა უფრო ფართო მონაწილეობა კომისიის სხდომაში, მათი პირისპირ შეხვედრები ხელს შეუწყობს ახალი პროექტებისა და თანამშრომლობის ახალი სფეროების წარმოჩენა-განვითარების პროცესს.

ბ ი ბ ლ ი მ ბ რ ა უ ნ ი ა

1. Mohammad Hossein Afshordi – „Geopolitics of the Caucasus and the Foreign Policy of the Islamic Republic of Iran“, Tehran: Islamic Revolutionary Guard Corps, 2002;
2. Afshin Zargar – „Regional Disputes in Central Asia and the Caucasus and their Effect on the Security of Energy Transit“, Amu-Darya, Iranian Magazine of Center for Caucasian and Central Asian Studies“, Summer 2008, No27;
3. Manouchehr Mohammadi – „The Sources of Power in Islamic Republic of Iran“, The Iranian Journal of International Affairs Vol. XX, No2:1-21, Spring 2008;
4. Parvin Goudarzi – „Relations Between Iran and Europe on Central Asia and Caucasus“, Security in the Southern Caucasus, Tehran: Foreign Ministry Publishing House, 2004;
5. Translated by Gouhari Moghaddam – „Decision Making in Iran’s Foreign Policy“, Journal of Political Sciences, 5(20), Winter 2003, Pp.29-43 (Persian);
6. James Nixey – „Russian Policy on Iran: Balancing is Best“, Chatham House’s Monthly Magazine, The World Today, Vol.66, Number 5;
7. ირანსა და საქართველოს შორის სავაჭრო ბრუნვა 2000-2009 წწ., საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო,
http://www.mfa.gov.ge/index.php?sec_id=306&lang_id=GEO
8. რა კავშირი აქვს საქართველოს ირანის სამხედრო-საავაციო წარმოებასთან, რადიო „თავისუფლება“, 13 იანვარი, 2009 წ.,
<http://www.tavisupleba.org/content/article/1525868.html>
9. ინფორმაცია საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრის ირანში ვიზიტის შესახებ, საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ვებგვერდი, 2 ივნისი, 2010 წ., <http://maf.ge/index.php?pg=nw&id=169>
10. საქართველო და ირანი თანამშრომლობენ, „საქართველოს რესპუბლიკა“, 28 მაისი, 1993 წ.
11. С. Маркедонов, Иран на Большом Кавказе – в поисках своей «платформы», ЦентрАзия, 29 сентября 2008г. <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1222633560>

S U M M A R Y

The main goal of this policy paper is to study the major problems which prevent the development of fullfledged relations between Georgia and the Islamic Republic of Iran, and to evaluate the possibility of establishing commercial relations in order to increase the attractiveness of Georgia as a transport corridor for Iranian cargo carriers.

The main problem is that the low level of existing political and commercial relations between Georgia and Iran is not representative of the two countries' real potential. The main obstacles to deepening relations are the current international political situation, which has attributed completely different roles and positions to Georgia and Iran; the absence of a regular and bilateral political dialogue between the two countries and a consequent lack of mutual confidence; the increasing level of alienation and the reduction in trade which the current "non-dialogue" relations have resulted in; the passivity of the intergovernmental Common Economic Commission (particularly during the past decade); a level of activity insufficient to justify the commercial promotion of Georgia as a transit corridor for Iranian cargo carriers; the poor quality of transport infrastructure; the high rate of corruption in the countries of the transit corridor; the complexity of border crossing procedures; and the absence of common regional tariffs ("through tariffs").

In order to increase the level of activity of relations between Georgia and Iran, the following measures should be implemented:

- Factors which Iran finds sensitive should be taken into consideration when establishing strategic partnerships between Georgia and the West. Mutual confidence between the two countries must also be strengthened by engaging in constant political dialogue; such dialogue must exist at every level, especially between the countries' Ministers of Foreign Affairs, and, most importantly, bilateral consultations should be held at least once a year.
- The intergovernmental Common Economic Commission (CEC) must be reactivated, as this would allow the planning of projects in the energy sector and would help increase the turnover of commercial relations.

- Georgia's potential for transit must be promoted in Iran. Transit infrastructure must also be improved, border crossing procedures must be simplified, and trilateral negotiations must be held between Georgia, Azerbaijan and Iran in order to tackle the problem of corruption in Azerbaijan and to establish common regional tariffs (“through tariffs”).

Of the above-mentioned measures, priority should be given to reactivating the CEC – which along with regular political dialogue between the two countries will offer the best value for money in a short period of time. This measure is also easy to implement in terms of administrative and political requirements.

INTRODUCTION

Relations between Georgia and Iran are centuries old, and the Islamic Republic of Iran was one of the first countries to recognize Georgia's independence, with diplomatic relations being established between the two on the 15th of May 1992.

Georgian-Iranian relations in the 1990s were positively dynamic in every sphere. Some high-level meetings took place: The former President of Georgia Eduard Shevardnadze visited Iran in 1993 and his Iranian counterpart Ali Akbar Hashemi Rafsanjani came on an official visit to Georgia in 1995. In 1996, Shevardnadze made another official visit to Iran in order to attend the official opening ceremony of the Mashhad-Sarakhs-Tajan railway line to Turkmenistan – visit during which he met Rafsanjani. The former Minister of Foreign Affairs of Georgia, Irakli Menagarishvili, visited Iran three times (in 1996, 1998 and 2000), and his Iranian counterpart Ali Akbar Velayati came to Georgia in March 1996.

Ever since, regular political consultations have taken place between the deputies of the Ministers of Foreign affairs of both countries – consultations during which positions regarding the co-operation of the two countries and problematic international issues would be discussed. Georgia and Iran have co-operated actively within the framework of the intergovernmental Common Economic Commission (CEC). Since 1994, four sessions of this Commission have been held sequentially in Tbilisi and in Tehran, and several important economic, commercial, cultural, scientific and educational agreements were signed during these meetings. The

fourth session of the CEC was held after a pause of 8 years on 25-26 April 2005, and was attended by the Iranian Vice-president Mohammed Reza Aref.

Relations between the two countries have continued to be positive and dynamic during the past decade. In April 2001, the Georgian parliament's Speaker visited Iran, and in May of the same year the Georgian Patriarch Ilia II visited Tehran and Isfahan. The head of Iran's Supreme National Security Council, Hassan Rowhani, came on an official visit to Georgia in June 2001, and in July 2004 the President of Georgia Mikheil Saakashvili visited Tehran – thus proving Georgia's willingness to continue to develop close and friendly relations with Iran. But in 2005, when Mahmoud Ahmadinejad became president and the conservative party came to power, relations between the two countries worsened. This cooling down of relations was not reversed by the meeting of the two countries' presidents on 16 September 2006 during the UN's General Assembly in New York, and the Ministers of Foreign Affairs of both countries were unable to improve relations during their visits (the Georgian Minister of Foreign Affairs, Gela Bejushvili, went to Tehran in October 2006, and his Iranian counterpart Manouchehr Mottaki visited Tbilisi in January and September 2008).

The reason for this could be the political choices that Iran made after Mahmoud Ahmadinejad became president viz. the immediate reversal of former president Khatami's political reforms, which had considered easing relations with the West. This change created a new international situation which in turn dictated different roles, places and means of development in both countries. It is also remarkable that, despite major differences, there are no incompatible positions in the two countries' relations. With regular dialogue it becomes possible to harmonize positions, which in turn could strengthen the fight against alienation and encourage attempts to rebuild confidence between the two. All this would help to reactivate commercial relations between Georgia and Iran.

Renewing dialogue was precisely the main purpose of Georgian Minister of Foreign Affairs Grigol Vashadze's visit to Tehran, which took place on 18 January 2010. During this visit, Vashadze invited his Iranian counterpart Manouchehr Mottaki to come to Tbilisi on an official, return visit. The Iranian Minister is expected to visit Georgia in October 2010, where amongst other things he will

participate in the planning of the 5th session of the CEC, which is to take place in Tehran during the second half of 2010.

Iran named its Minister of Trade and Georgia its Minister of Economy and Sustainable Development as Co-chairmen of the CEC. Despite the slight improvement in relations which followed Vashadze's visit to Iran, the main problems which hamper the development of profitable relations between the two countries have still not been resolved.

This policy paper seeks to find solutions to these problems and to make relevant recommendations to decision-makers based upon available possibilities, so as to correct current policies and attempt to realize the potential of relations between the two countries.

The paper will answer the following research questions:

- What are the major problems which prevent existing relations between Georgia and Iran from becoming fullfledged and mutually profitable?
- What possibilities are there for reviving decreasing commercial relations and for the full potential of the commercial sector of both countries to be realized?
- What measures would increase the attraction of Georgia as a transit corridor for Iranian trade?

During this research, the author considered:

- Personal experience;
- Information from private archives;
- Statistics; and
- Information published on the internet.

PROBLEM DESCRIPTION

The level of existing political and economic relations between Georgia and the Islamic Republic of Iran does not correspond to these relations' real potential. Iran's current attitude towards Georgia is more or less pragmatic, and the region could be

described as a "cold but kind neighbourhood". Generally speaking, Iran's relations with Georgia are characterized by the following:

- Iran has no territorial dispute with Georgia and recognizes its territorial integrity;
- Iran is against the United States, NATO and Israel strengthening their positions in Georgia and in the Southern Caucasus, and supports Russia's interests;
- Building gas and oil pipelines which bypass Iran is not in the country's economic interest, as it would reduce its importance as a transit corridor for gas and oil from the Caspian; and
- Iran is interested in transit routes through Georgia towards the Black Sea and Europe.

Georgia's Western orientation and worsening relations with Russia are obstacles to the country's relations with Iran. Obviously, Iran does not really mind the strategic partnership which exists between Georgia and the United States, but it would not be fair to say that this partnership does not harm relations between Georgia and Iran. Members of the Iranian government have expressed their fear that the United States could use Georgian territory to attack Iran during several meetings with their Georgian counterparts. The Iranian president Mahmoud Ahmadinejad also voiced this fear during a meeting with Grigol Vashadze, the Georgian Minister of Foreign Affairs, which was held on 18 January 2010, when he declared that "strengthening NATO's position in the region is not good for the region's populations".

Another problem is a lack of mutual understanding – despite the secular character of relations. Georgia certainly has to consider a number of delicate international issues when dealing with Iran, such as Iran's nuclear programme, the negative impact of the Israeli-Palestinian conflict and Iran's support for Hamas and Hezbollah (which the West considers to be terrorist organizations), but dialogue with Iran should not be stopped and the two countries should discuss these issues.

The absence of a political dialogue between Georgia and Iran has increased the sense of alienation between the two – which in turn has harmed commercial relations and trade. The fact that 5 years have already passed since the last (4th) session of the intergovernmental CEC took place in April 2005 is proof of the

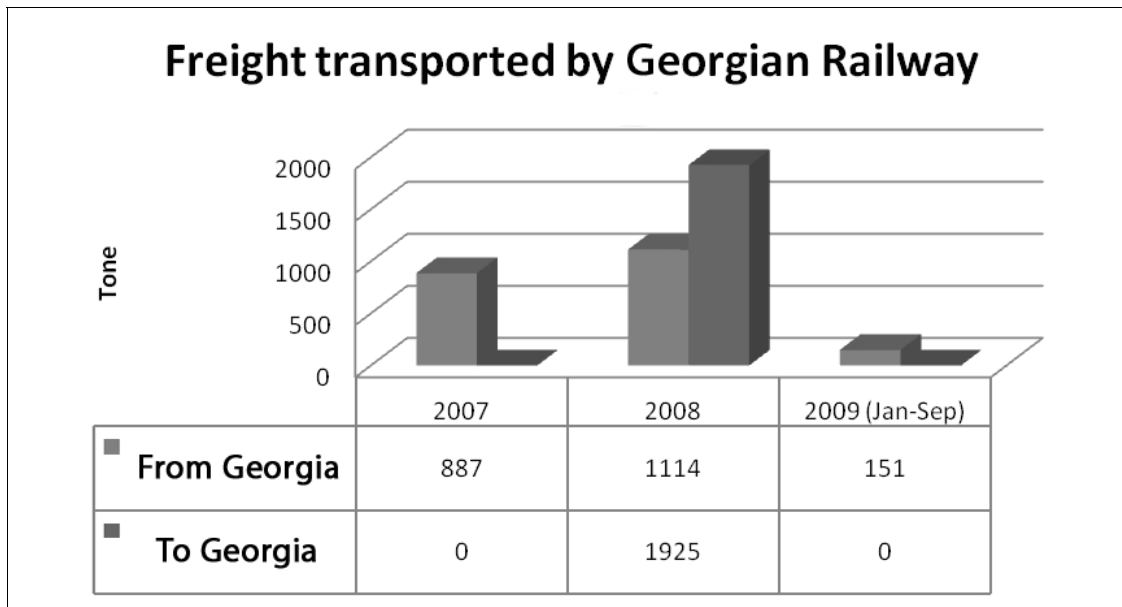
negative impact of political issues on the quality of economic relations between the two countries. Statistics for the turnover of trade between Georgia and Iran show how little trade there has been during the past decade. Maximum trade turnover was 62.1 million USD in 2008, when Georgian exports amounted to 10.05 million USD and imports 52.05 million USD. According to the Georgian National Office of Statistics, the volume of economic relations between Georgia and Iran in 2009 – at 36.4 million USD (export: 6.4 million USD, import: 29.8 million USD) – had halved, and according to an index published by the same agency, in the first quarter of 2010 the turnover of trade relations between the two countries was 9.2 million USD (export: 2.8 million USD, import: 6.4 million USD) – figures upon which an optimistic prognosis could hardly be based. A final, remarkable fact is that in terms of direct investment Iran is almost the last on the list of investors in Georgia.

The potential for co-operation in the energy sector is completely unrealized. Ensuring the country's energy security implies diversifying energy supplies. The best example of co-operation in this field was the support Iran provided during the winter of 2006, when – because of an artificial energy crisis created by Russia – the Iranian government decided to supply Georgia with gas at a very low price. Unfortunately, this co-operation did not turn into long-term relations. Alongside other factors, the attitude of the international community towards Iran was also detrimental. Relations in the energy sector should not limit themselves to the provision of gas, but should instead be capitalized and turned into co-operation and investment. In the energy sector, it would, for example, be very interesting to share Iran's rich experience in generating electricity from wind power and to encourage Iran to invest in this field.

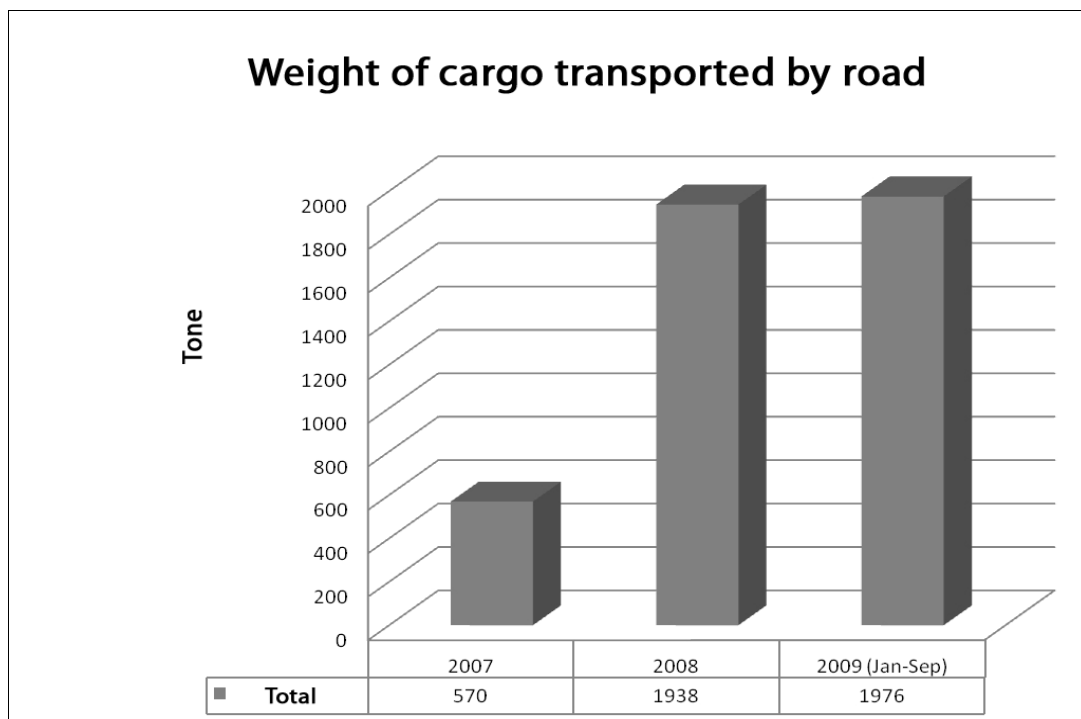
Another major problem remains the small volume of Iranian freight transiting through Georgia and in its ports. During the early 1990s, Iran showed interest in Georgia's transit capacity and was considering the country as a viable alternative for shipping freight to Europe. The Iranian government of the day was interested in purchasing land in the port of Poti, and the president of Iran at the time, Ali Akbar Hashemi Rafsanjani, visited Poti and Batumi during his official visit to Georgia in 1995. Because of the absence of relevant legislation, however, the Iranian government was unable to purchase land in the port of Poti, and later lost interest in the matter.

Currently Iran is mainly transporting its freight to Europe by land through Turkey, and only a small amount of freight is transported through Georgia and its ports on the Black Sea.

The following is a table showing the volume of Iranian freight transported to (red) and from (blue) Georgia during the past three years:

(Source: Department of Transport Policy of the Ministry of Regional Development and Infrastructure of Georgia)

(Source: Department of Transport Policy of the Ministry of Regional Development and Infrastructure of Georgia)

Based upon these tables it becomes obvious that the flow of freight coming from and going to Iran through Georgia is very small. Iran is, however, interested in diversifying the routes it uses to ship cargo to the world market, and is considering routes through Georgia. During a meeting with his Georgian counterpart held in Tehran on 18 January 2010, the Iranian Minister of Foreign Affairs confirmed his country's willingness to increase the flow of freight transiting via Georgia.

P O S S I B L E   S O L U T I O N S (A L T E R N A T I V E S)

In order to solve the problems that hamper relations between Iran and Georgia, some ways can be considered for Georgia to keep its strategic relations with Western countries and simultaneously profit by trade relations with Iran:

Alternative 1.

Georgia should consider facts Iran finds sensitive when pursuing its international relations. Political dialogue with Iran would help strengthen mutual confidence and relations between the two countries.

Alternative 2.

The reactivation of the intergovernmental Common Economic Commission – within whose framework it would be possible to discuss and plan new ideas and projects in order to use the two countries' existing potential in the energy sector, and to improve the low overall level of trade and economic relations.

Alternative 3.

The promotion of Georgia's transit potential and the removal of obstacles which prevent the flow of freight transiting to or from Iran through Georgia and its Black Sea ports from increasing.

Analysis of possible results

Alternative 1.

Iran is one of the most important countries bordering upon the southern Caucasus, and the country could play a major and positive role in the resolution of this region's problems. An example of this could be seen in the balanced position of Iran during the 2008 conflict between Russia and Georgia: Although Iran did not criticize Russia's aggression, the Iranian Ministry of Foreign Affairs officially declared Iran's position regarding the sovereignty and territorial integrity of states and the importance of respecting international legislation. Astonishingly, this came at a time when the relations between Georgia and Iran were at their lowest point since Georgia's declaration of independence. It is important for both countries to engage in regular and constant dialogue. With regular dialogue it would be possible to discuss issues which both countries find sensitive or problematic. It is true that Iran does not dramatize Georgia-US relations, but Tehran fears that Georgia could be used as a staging point for the West in case of military operations against Iran. It is in Georgia's interest for Iran to respect its territorial integrity in the future and to not recognize Abkhazia and South Ossetia, as, coming from one of the most influential countries in the region, this lack of recognition would send an important, positive message to neighbouring countries. Another point worth noting is that the major part of the economic sector in Iran belongs to the government, and that the latter very often considers politics before making economic decisions. Consequently, the possible result of this first alternative would be to increase the Iranian government's interest in developing trade and economic relations with Georgia.

Alternative 2.

Commercial relations between Georgia and Iran were never very developed. The 1990s witnessed closer relations between the two: Trade exhibitions of Iranian products were held in Georgia more frequently, as were sessions of the intergovernmental Common Economic Commission (CEC). Georgia's experience of relations with Iran shows that Iran often tries to develop foreign relations through the reactivation of the CEC. In 1997, the third session of the CEC took place in Tehran, and the fourth session was organized in April 2005 after a pause of

8 years. The current pause of 5 years will definitely harm trade and economic relations between the two countries, but this fact should not be thought of as the only reason for the low rate of commercial turnover between the two countries: Other points should also be mentioned, such as the Georgian market's increasing competitiveness (since the 1990s the amount of manufactured goods imported from other countries to Georgia has significantly increased and has replaced Iran's low quality production) and the fact that Georgia's reserves of scrap metal are nearly exhausted (during the 1990s and until the Rose Revolution, Georgia's main export to Iran was scrap metal).

Organizing regular (annual) sessions of the CEC could be very useful in terms of co-operation, as the two countries' businessmen could meet and find new spheres for co-operation within the framework of this Commission. These spheres should be chosen in terms of their potential for co-operation. One of them is the energy sector, where co-operation is practically non-existent. The co-operation which took place in the winter of 2006, when Iran helped Georgia during the country's energy crisis, was a successful precedent which should be pursued, as the diversification of the energy sector is very important for Georgia. Co-operation in the field of wind power would also be interesting, particularly given Georgia's interest in and Iran's readiness to co-operate on such matters. Considering all these points, the second alternative could result in the reactivation of trade and economic relations between the two countries and the creation of new common projects in the energy sector. This would improve the turnover of trade and would also increase the amount of Iranian direct investment in different areas of the Georgian economy.

Alternative 3.

One of Georgia's competitive advantages is its potential for transit, and the country would reap enormous political and economic dividends if this potential is ever realized. On one hand, strengthening this potential depends on improving transit infrastructure, and on the other on increasing the competitiveness of the Europe-Caucasus-Asia transport corridor. The haulage of freight by road is currently free from taxation in Georgia, and the country's transport policy is liberal. The owners of cargo only deal with private transport companies. Road haulage is free from state

taxes⁴, and rail transport has the lowest tariff in the region. To transport one tonne of freight 400 kilometres costs 20 USD (in Armenia, by comparison, to transport 1 tonne of goods 300 kilometres would cost 300 USD). Different discounts also exist: The transportation of dry freight benefits from a 17% discount, and oil and oil products receive a 24% discount. Export-import transportation enjoys a 50% discount. There are also significant discounts for countries which ship their transit freight through Georgia⁵.

Despite all these above-mentioned preferential rates, the flow of Iranian freight transiting through Georgia and towards Georgian ports has not increased at all. This is due to several factors, the most important of which are:

1. Compared to other corridors, the Europe-Caucasus-Asia transport corridor is a relatively new route. Traditional transit corridors such as the route through Kazakhstan and Russia or the route linking Asia, Iran and Turkish ports manage to constantly improve themselves. Consequently, Iranian cargo carriers are not acquainted with the preferential duties of the Europe-Caucasus-Asia corridor and prefer to use the services of the traditional routes they have always used;
2. Corruption at the borders of Azerbaijan and in its transport system: Iranian carriers declared having had to pay 700 USD or more in "unofficial excise" for every vehicle on the territory of Azerbaijan;
3. The poor condition of transport infrastructure;
4. Complicated border crossing procedures; and
5. The absence of common regional tariffs ("through rates").

In order to solve these problems, it is vitally important to popularize the Europe-Caucasus-Asia transport corridor through an active marketing policy and to provide Iranian cargo carriers with more information about the route's preferential rates of duty. Trilateral negotiations between Georgia, Azerbaijan and Iran should also be held in order to plan measures for reducing the rate of corruption in Azerbaijan.

---

⁴ Interview with Lado Kvelidze, the Head of the Road Transport Department, 07.10.2009. Web site of the "Rezonansi" newspaper.

⁵ Interview with David Jinjolia, the Director of Freight Transportation at Georgian Railways Ltd., 07.10.2009, the "Rezonansi" newspaper.

Improving transit infrastructure implies building new roads and ancillary infrastructure according to modern standards. All these measures certainly require financial resources, but their results – accelerated transportation, improved safety, and an increased flow of transit – would justify such investment. In order to simplify border crossing procedures, lorry drivers could be given long-term or reusable visas – or the visa requirements could be dropped altogether. Such measures would significantly reduce the expenses of cargo carriers and increase their interest in transporting their freight through Georgia. Negotiations should be organized at different levels in order to draw up an agreement regarding the establishment of a common regional tariffs (“through tariffs”). Once these measures have been carried out, they might increase the attraction of Georgia’s transit potential for Iranian carriers, which in future would increase the flow of freight transiting through Georgia.

Criteria for assessing possible results

1. Efficiency;
2. Cost;
3. Political feasibility;
4. Administrative capacity; and
5. Length of period of implementation.

Table of possible results⁶

Alternative / Criteria	Effectiveness	Cost	Political Feasibility	Administrative Capacity	Length of period of implementation
Alternative 1	Medium	Low	Medium	Medium	6 months
Alternative 2	High	Low	High	High	2 months
Alternative 3	High	High	High	Medium	2 years

---

⁶ The index given in the table is based upon intuitive evaluation.

Choosing the appropriate alternative

Based upon a comparison of the alternatives' results, the second option was chosen viz. the reactivation of the intergovernmental Common Economic Commission – within whose framework it would be possible to discuss and plan new ideas and projects in order to use the two countries' existing potential in the energy sector and to improve the low level of trade and economic relations. If this alternative is chosen, the main goal will be achieved and profit will be maximal at minimal cost – which would be reasonable from a political point of view, and would require less time.

RECOMMENDATIONS

During the implementation of the chosen alternative, the leading role should be given to the ministries of foreign affairs of both countries as well as to ministries dealing with economic and commercial issues. The organization of the next session of the Common Economic Commission mainly depends on the active work of these ministries, as will the implementation of agreements made within the framework of this session. The following measures should be taken in order to implement this alternative:

The Ministry of Foreign Affairs:

1. Must confirm the date upon which the next session of the Common Economic Commission (CEC) will be held with Iran and co-ordinate with the Georgian Ministry of Economy and Sustainable Development;
2. Through co-ordination with the Iranian government, the Ministry must organize the visit of the CEC's preliminary working group to Iran in order to prepare every detail of the next session; and
3. The Ministry must also prepare and organize those documents which will be agreed upon and signed during the CEC's session.

The Ministry of Economy and Sustainable Development:

1. The Ministry of Economy and Sustainable Development must present the members of the Georgian delegation to the Prime Minister for approval – the Georgian Co-chairman of the CEC, the Secretary and other members according to the priority given to their responsibilities;
2. In co-ordination with the Chamber of Commerce and Industry, the Ministry must organize the large-scale participation of Georgian businessmen in the CEC's session; and
3. The Ministry must organize a special forum for Georgian and Iranian businessmen within the framework of the CEC's session.

The implementation of the above-mentioned measures would prepare the ground for the next session of the Common Economic Commission after a pause of 5 years – session which will hopefully be very effective and useful. This is the most important goal, for it would improve the rate of trade and economic relations between Georgia and Iran. The large-scale participation of representatives from both countries' private sectors in the CEC's session and private meetings between them will help to start new projects and to develop co-operation in new fields.

BIBLIOGRAPHY

1. Mohammad Hossein Afshordi – „Geopolitics of the Caucasus and the Foreign Policy of the Islamic Republic of Iran“, Tehran: Islamic Revolutionary Guard Corps, 2002;
2. Afshin Zargar – „Regional Disputes in Central Asia and the Caucasus and their Effect on the Security of Energy Transit“, Amu-Darya, Iranian Magazine of the Center for Caucasian and Central Asian Studies“, Summer 2008, No27;
3. Manouchehr Mohammadi – „The Sources of Power in the Islamic Republic of Iran“, The Iranian Journal of International Affairs Vol. XX, No2:1-21, Spring 2008;
4. Parvin Goudarzi – „Relations Between Iran and Europe on Central Asia and the Caucasus“, Security in the Southern Caucasus, Tehran: Foreign Ministry Publishing House, 2004;
5. Translated by Gouhari Moghaddam – „Decision-making in Iran's Foreign Policy“, Journal of Political Sciences, 5(20), Winter 2003, pp.29-43 (Persian);
6. James Nixey – „Russian Policy on Iran: Balancing is Best“, Chatham House's Monthly Magazine, The World Today, Vol.66, Number 5;

7. ირანსა და საქართველოს შორის სავაჭრო ბრუნვა 2000-2009 წწ., საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო
http://www.mfa.gov.ge/index.php?sec_id=306&lang_id=GEO
8. რა კავშირი აქვს საქართველოს ირანის სამხედრო საავიაციო წარმოებასთან, რადიო “თავისუფლება”, 13 იანვარი 2009,
<http://www.tavisupleba.org/content/article/1525868.html>
9. ინფორმაცია საქართველოს სოფლის მეურნეობის მინისტრის ირანში ვიზიტის შესახებ, საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ვებგვერდი, 2 ივნისი 2010წ.,
<http://maf.ge/index.php?pg=nw&id=169>
10. საქართველო და ირანი თანამშრომლობენ, “საქართველოს რესპუბლიკა”, 28 მაისი 1993წ.
11. С. Маркедонов, Иран на Большом Кавказе – в поисках своей «платформы», ЦентрАзия, 29 сентября 2008г. <http://www.centrasia.ru/newsA.php?st=1222633560>

